

Տատյանա Չեխովիչ

*Իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ,
Մ. Ս. Նարիկյանի անվան (KAZGUU) համալսարանի իրավունքի
բարձրագույն դպրոցի դասախոս*

**ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԲՈՂՈՔԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ
ՂԱԶՊԵՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ.
ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐ¹**

Համառոտագիր

Ղազախստանի Հանրապետությունում Սահմանադրական դատարանի գործունեության մեկնարկը նշանավորվեց մեծ թվով խնդրահարույց հարցերի բարձրացմամբ, որոնք լուծումներ են պահանջում ինչպես տեսական մակարդակում, այնպես էլ գործնականում: Հոդվածը նվիրված է սահմանադրական բողոքի ինստիտուտի վերլուծությանը և «Ղազախստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանի մասին» Ղազախստանի Հանրապետության օրենքում (այսուհետ՝ Օրենք) փոփոխություններ կատարելու առաջարկությունների առաջադրմանը:

Նախ քննարկվում է սահմանադրական բողոք ներկայացնելու իրավունք ունեցող սուբյեկտների հարցը: Հեղինակը գտնում է, որ Օրենքի 45-րդ հոդվածում առկա ձևակերպումն անհիմն կերպով նեղացնում է սուբյեկտների շրջանակը: Ներկայումս սահմանադրական բողոքը ներկայացնելու իրավունք չունեն օտարերկրյա քաղաքացիները, քաղաքացիություն չունեցող անձինք, ինչպես նաև իրավաբանական անձինք, ինչը, ըստ հեղինակի, խտրականության դրսևորում է:

Բացի այդ, ուսումնասիրվում է սահմանադրական բողոքի առարկան՝ կարգավորող իրավական ակտերի հարցը: Հեղինակը եզրահանգում է, որ «նորմատիվ իրավական ակտեր» հասկացության սահմանումը փոխառված է «Իրավական ակտերի մասին» Ղազախստանի Հանրապետության օրենքից, որն, իր հերթին, խնդրահարույց ձևակերպումներ ունի: Մասնավորապես, սահմանումը չի ընդգրկում իրավունքի նորմեր պարունակող բոլոր տեսակի իրավական ակտերը, ինչը վերջիններիս «դուրս է թողնում» սահմանադրական բողոքի առարկայի շրջանակից: Առաջարկվում է «Իրավական ակտերի մասին» Ղազախստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարել և իրավական ակտերի համակարգում ընդգրկել նորմատիվ իրավական պայմանագրերը՝ որպես իրավական ակտի ինքնուրույն տեսակ:

¹ Հոդվածը ներկայացվել է 02.03.2024 թ., գրախոսվել է 03.05.2024 թ.:

Հողվածի եզրափակիչ մասում հեղինակն ուշադրություն է հրավիրում Օրենքի 45-րդ հոդվածի առանձին դրույթների՝ միմյանց հետ համապատասխանության աստիճանի բարձրացման անհրաժեշտության վրա: Առաջարկվում է Օրենքի 45-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ՝ «վիճարկվող օրենքը կամ այլ նորմատիվ իրավական ակտը կիրառվել է դատարանի կողմից, ուղղակիորեն շոշափում է քաղաքացու կոնկրետ գործով իրավունքներն ու ազատությունները, և գործով կայացվել է օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտ»: Բացի այդ, առանձին առաջարկություններ են արվել Օրենքի 45-րդ հոդվածի 4-րդ մասի վերաբերյալ:

Որպես եզրակացություն՝ նշվում է օրենքի դրույթների հստակեցման, համապատասխան ընթացակարգերի սահմանման, քաղաքացիներին դատարանի իրավասության սահմանների մասին լայնորեն իրազեկելու, ինչպես նաև ուսանողների կողմից «Սահմանադրական դատավարական իրավունք» («Սահմանադրական դատավարություն») առարկայի ուսումնասիրության ապահովմանն ուղղված համակարգված քայլերի ձեռնարկման անհրաժեշտությունը:

Հիմնաբառեր - սահմանադրական դատարան, սահմանադրական բողոք, սահմանադրական վերահսկողություն, նորմատիվ իրավական ակտեր, վարչական մարմին, սոցիալական գործընկերության իրավական ակտ, իրավական որոշակիություն:

Tatiana Chekhovich

Doctor of Law, Associate Professor, lecturer at the Higher School of Law M. Narikbayev KAZGUU University

INSTITUTE OF CONSTITUTIONAL COMPLAINT IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: SOME ISSUES OF THEORY AND PRACTICE¹

Abstract

The beginning of the Constitutional Court's operation in the Republic of Kazakhstan marked the posing of a large number of problematic issues that require their solution both at the level of legal theory and practice. The presented article is focused on the analysis of the constitutional complaint's institution and the formation of suggestions aimed at improving the relevant provisions of the Law of the Republic of Kazakhstan «On the Constitutional Court of the Republic of Kazakhstan» (hereinafter referred to as the Law).

The author, first of all, studies the issue on the system of entities having the right to file a constitutional complaint. The author states that the current wording of the Art. 45 of the Law unjustifiably narrows the range of such entities. A constitutional complaint is currently not available to foreign citizens and stateless persons, as well as to legal entities, which, according to the author, is a manifestation of discrimination.

Besides, the author studies the issue on the subject matter of a constitutional complaint – regulatory legal acts of the Republic of Kazakhstan. It is concluded that the definition of the category of «regulatory legal acts» is borrowed from the Law of the Republic of Kazakhstan «On Legal Acts», which, in turn, is improperly formulated. In particular, it does not absolutely cover all types of legal acts containing the norms of law, which, therefore, «takes» them out of the scope of the subject matter of a constitutional complaint. It is offered that the Law of the Republic of Kazakhstan «On Legal Acts» should provide an independent type of regulatory legal act – a legal act of social partnership within the system of legal acts.

The author pays attention at the end of the article to the need to increase the level of consistency of certain provisions of the Art. 45 of the Law with each other. As a result of the conducted research, the author offers the paragraph 1 of Part 2 of the Art. 45 of the Law in the following wording: «the disputed law or another regulatory legal act applied by the court, directly affects the rights and freedoms in a specific case with the participation of a citizen, and a judicial act was issued in the case, which entered

¹ The article was presented on 02.03.2024 and was reviewed on 03.05.2024.

into legal force». In addition, some recommendations were made in regard to Part 4 of the Art. 45 of the Law.

As a conclusion, the author indicates the need to take systematic steps aimed at clarifying the provisions of the Law, to establish appropriate procedures, wide informing campaign for citizens about the limits of the competence of the Court, as well as to ensure studying the discipline of «Constitutional Procedural Law» by the students.

Keywords: constitutional court; constitutional complaint; constitutional review; regulatory legal acts; administrative agency; legal act of social partnership; legal certainty.